

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
інформаційних технологій
/Повхан І.Ф./
« 22 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	121 Інженерія програмного забезпечення
Освітня програма	Інженерія програмного забезпечення
Статус дисципліни	Обов’язкова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для здобувачів вищої освіти галузі знань **12 Інформаційні технології** спеціальності **121 Інженерія програмного забезпечення** освітньої програми «Інженерія програмного забезпечення».

Розробник: Славик Ю.В., к.і.н., доцент кафедри археології, етнології та культурології

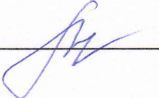
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри археології, етнології та культурології**

протокол № 8 від «30» серпня 2023 року

Завідувач кафедри Надія КЕРЕЦМАН

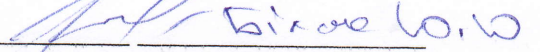
Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № 8 від «30» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

Робоча програма перезатверджена на 2024 / 2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № 11 від « 15 » 05 2024 р.

Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № 13 від « 12 » 05 2025 р.

Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____ / 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____ / 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом		
	Денна форма навчання	Дистанційна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:		
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й	1-й
Кількість модулів – 1	Семестр:		
Кількість змістових модулів – 2			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 самостійної роботи студента – 3	1-й	1-й	1-й
	Лекції:		
	24	24	10
	Практичні (семінарські):		
	20	20	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:		
	-	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:		
	46	46	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» є формування у студента відповідної активної соціальної та громадської позицій, підвищенні рівня духовної культури, культури спілкування і діяльності для сприяння їх соціалізації, активному включенню в соціально-політичне та економічне життя суспільства, вміння визначити вклад національних цінностей у загальнолюдські; формувати історичну свідомість як основу всієї суспільної свідомості; привити самостійні, творчі, пізнавальні навички підходу до історичного минулого та реального сьогодення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання або практичні проблеми інженерії програмного забезпечення, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів

інформаційних технологій.

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність здійснювати процес інтеграції системи, застосовувати стандарти і процедури управління змінами для підтримки цілісності, загальної функціональності і надійності програмного забезпечення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Інженерія програмного забезпечення», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати, цілеспрямовано шукати і вибирати необхідні для вирішення професійних завдань інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки.	ПРН 01

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні характеристики історії та культури України; вміти аналізувати основні теорії, щодо розвитку історії та культури України	ПРН 01

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- виступи на семінарських заняттях;
- модульні контрольні роботи;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на семінарських заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов дистанційного навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі Google Meet названі засоби, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і, в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять.

Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, а також підсумкова перевірка знань у формі екзамен (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до гугл-календаря.

Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (змістовий модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2, ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (змістовий модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

T6, T7, ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	50	5	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

МК1 та МК2 складається з випадкових 5 описових питань теоретичного курсу. Максимальна кількість балів за кожне питання – 10 балів. Максимальна оцінка за модульний контроль – 50 балів. Якщо студент не був присутнім на модульному контролі, або бажає прездати - він має право його здати згідно

розроблених процедур в Положенні про організацію освітнього процесу в ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

За результатами модульних контролів визначається підсумкова модульна оцінка. Залікова оцінка визначається в залежності від рейтингового балу, або балів за залік.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі практичні роботи за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова модульна оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до заліку і у нього виникає академічна заборгованість.

Залік з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання заліку оцінка не може бути менша за підсумкову модульну оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів у семестрі.

Залік проводиться в усній формі. На залік виносяться теоретичні та практичні завдання в обсязі навчального матеріалу за семестр. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за залік вноситься у відомість обліку успішності.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

		оцінка за національною шкалою
--	--	--------------------------------------

Сума балів	Оцінка ЄКТС	екзамен, диф. залік	залік
90 -100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно	не зараховано
0 - 34	F		

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, A) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- при виконанні практичного завдання застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

оцінку «добре» (82-89 балів, B) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) – заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу,

який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Академічна доброчесність: Політика щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 23.02.2017 р., протокол № 3, <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>).

Правила перезарахування кредитів у випадку мобільності: Політика щодо перезарахування кредитів ЄКТС у випадку мобільності формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання (перезарахування) кредитів ЄКТС для учасників програм академічної мобільності у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 30.05.2019 р., протокол № 6, <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/20131>).

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті: Політика щодо визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих протягом неформальної та / або інформальної освіти (затверджене вченою радою університету від 18.12.2023 р., протокол № 11, <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/22966>).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ. Предмет, завдання, значення історії України, її періодизація. Історіографія та джерела курсу. Концепція курсу. Періодизація

історії України. Форми і методи вивчення курсу: лекції, семінари, самостійна робота, консультації, їх суть і методика проведення.

Тема 2. Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України. Поява і розселення людей на території України. Найдавніші стоянки, Найдавніші землероби та скотарі на території України. Трипільська культура. Скіфи - розселення та заняття. Розквіт скіфської держави. Сармати. Грецькі міста-колонії в Північному Причорномор'ї. Давні слов'яни - розселення, заняття. Писемні джерела. Суспільне життя. Слов'яни під час Великого переселення народів. Зародження сучасних східно-слов'янських народів.

Тема 3. Київська Русь та Галицько-Волинська держава. Розселення східнослов'янських племен на території України. Державотворчі процеси в Середньому Подніпров'ї. Утвердження династії Рюриковичів. Походження назви Русь. Норманська теорія. Перші Київські князі. Походи на Візантію. Київська держава за князювання Ольги та Святослава, В.Великого, Ярослава Мудрого, В.Мономаха. Внутрішньополітичні реформи. Хрещення Русі. Формування державної території. Зовнішньополітична діяльність. Міжусобна боротьба. Боротьба з кочовиками. Галицько-Волинська держава - правонаступниця Київської держави. Причини політичної (феодальної) роздробленості, її сутність та наслідки. Політичний і економічний розвиток Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Волинського, Галицького та інших князівств - середини XII - першої половини XIII ст. Утворення Галицько-Волинського князівства - 1199 р. Роман Мстиславич. Данило Романович. Занепад Галицько-Волинського князівства.

Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV - перша половина XVI ст.). Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за землі Галицько-Волинської держави. Польська експансія на українські землі. Вхідження Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля до складу Литовської держави. Характер Литовсько-Руської держави. Кревська унія. Остаточне захоплення Польщею Галичини. Українські землі під владою Литви та Польщі наприкінці XIV - в першій половині XVI ст. Україна за великого князя Вітовта. Повстання литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом

проти Польщі. Ліквідація автономії Київського і Волинського удільних князівств. Закарпаття в складі Угорщини. Буковина в складі Молдавського князівства. Московсько-литовські війни. Завоювання Московською державою чернігово-сіверських земель. Кримське ханство у XIV-XVI ст. Соціальний устрій та господарське життя в Україні в другій половині XIV - перша половина XVI ст. Соціальна піраміда. Національні і соціальні рухи. Розвиток сільського господарства, ремесла, торгівлі. Міста. Магдебурзьке право. Культурне й церковне життя. Розвиток української мови. Усна народна творчість. Освіта. Ю.Дрогобич. Початок українського книгодрукування. Ш.Фіюль. Літописання. Архітектура. Живопис. Становище православної віри.

Тема 5. Виникнення українського козацтва. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу. Політичне становище українських земель у середині XVI ст. Люблінський сейм 1569 р. та його наслідки для України. Виникнення українського козацтва. Роль князя Дмитра Вишневецького в заснуванні Запорозької Січі. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI- в першій половині XVII ст. Перші міжнародні контакти українського козацтва. Українське козацтво на службі іноземних держав. Повстання 1591-1596 рр. під проводом К.Косинського та С.Наливайка. Українське козацтво у першій чверті XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова та просвітницька діяльність. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Золота доба морських походів. Національно-визвольні повстання українського народу 20-30-х рр. XVII ст. Соціально-економічне та політичне становище України 20-30-х рр. XVII ст. Польсько-козацький збройний конфлікт 1625 р. 1630 р. - повстання під проводом Т.Федоровича (Трясила); 1635 р. - під проводом І.Сулими. Національно-визвольна боротьба 1637-1638 рр. під проводом П.Павлюка, Я.Острянина, Д.Гуні.

Тема 6. Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність. Передумови і початок Національно-визвольної війни українського народу проти польського панування. Причини, характер, рушійні сили. Перші успіхи - битва під Жовтими Водами, Корсунем. Розгортання Національно-визвольної війни в 1648-1649 рр. - Битва під Пилявцями, похід в Галичину. Зборівський мир. Утворення Української козацької держави. Зовнішня політика Гетьманщини. Зміни в соціально-економічному житті. Бойові дії в 1650-1653 рр. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Батозька битва. Молдавські походи. Битва під Жванцем. Українсько-російський договір 1654 р. Воєнні дії проти Польщі 1654-1655 рр. Віленське російсько-польське перемир'я 1656 р. Продовження військових дій в 1656-1657 рр. Смерть Богдана Хмельницького. Б.Хмельницький - політик, державний діяч, дипломат, полководець. Українські землі в роки правління І.Виговського. Зовнішня і внутрішня політика. Гадяцька угода. Конотопська битва. Російсько-українська війна. Гетьман Ю.Хмельницький. Переяславський договір 1659 р. Чуднівська компанія. Слободженські угоди. Боротьба за владу на Лівобережжі. Гетьмани П.Тетеря, І.Брюховецький. Андрусівське перемир'я 1667 р. Правобережна та Лівобережна Україна в 60-80-х рр. П.Дорошенко, його боротьба за об'єднання двох частин України. Гетьман Д.Многогріпший. Гетьман Лівобережжя І.Самойлович, його внутрішня і зовнішня політика. Боротьба за гетьманство між П.Дорошенком, П. Суховієм, М.Ханенком. Похід султанського війська на Україну. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир. „Вічний мир - 1686 р." Перший кримський похід. Запорізька Січ у другій половині ХУІІ ст. Запорізька Січ у складі Гетьманщини. Участь запоріжців у війнах проти Польщі, Османської імперії та Кримського ханства. Кошовий отаман І.Сірко. Господарське життя й політичний устрій Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України в другій половині ХУІІ ст. Масова колонізація українцями Слобожанщини. Адміністративно-територіальний устрій Лівобережжя та Слобожанщини. Органи влади. Розвиток сільського господарства, ремесел, промислів, торгівлі.

Підпорядкування української православної церкви Московському патріархату.

Тема 7. Українські землі у складі Російської імперії. Наприкінці XVIII - XIX ст. Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Чисельність та етнічний склад населення. Національне та соціальне становище українського народу. Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин. Україна в російсько-турецьких війнах 1806-1812 рр. та 1828-1829 рр. Азовське козацьке військо. Російсько-французька війна 1812 р. і Україна. Економічне становище - стан сільського господарства й розвиток аграрних відносин. Промисловість. Початки промислової революції. Міста. Розвиток внутрішньої торгівлі. Місце України в зовнішній торгівлі. Початок національного відродження. Національна ідея в суспільно-політичному русі. Діяльність українського дворянства в питанні відновлення автономії України. В.Капніст. Новгород-Сіверський гурток. „Історія Русів". Українське культурне відродження. Роль Слобожанщини у цьому процесі. Російський визвольний та польський національно-визвольний рухи на українських землях в 20-30-х рр. Декабристи і Україна. Кирило-Мефодіївське товариство. Місце Шевченка в українському національно-визвольному русі. Соціальна боротьба. Посилення національного та соціального гніту. Форми і характер протесту українського народу. Повстання селян під проводом У.Кармелюка. „Київська Козаччина" - 1855 р.

Тема 8. Національно-визвольні змагання 1917-1921 рр. Україна на початку 1917 р. Лютнева буржуазно-демократична революція в Росії. Початок революції на Україні. Дві тенденції в політичних програмах українських партій -автономіська і самостійницька. Утворення Центральної Ради, її склад, політична програма. М.Грушевський. Початок українізації армії. Виникнення вільного козацтва. Проголошення автономії України. Наростання політичної боротьби в Україні у липні-жовтня 1917 р. Українські політичні партії, загальноросійські партії: їх програми, боротьба за вплив на маси. Український Національний Конгрес. I і II Всеукраїнські військові з'їзди. I Універсал. Проголошення автономії. Утворення Генерального Секретаріату. В.Винниченко. II Універсал Центральної Ради. Виступ самостійників,

„Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріату тимчасового уряду України". Здобутки і прорахунки Центральної влади. Послаблення її позицій. Жовтнева революція і її вплив на розвиток подій на Україні. III Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Війна Радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. Загострення відносин ЦР з Раднаркомом Росії. Ультиматум радянського уряду. I Всеукраїнський з'їзд Рад. Проголошення радянської влади у Харкові. Вступ Червоної армії на Україну. Початок бойових дій. Похід більшовицьких військ на Київ. Бій під Крутами. IV Універсал - проголошення незалежності УНР. Перша спроба радянізації України. Українська держава. Мирні переговори у Брест-Литовську. Мирний договір Вступ німецько-австрійської армії в Україну. Конфлікт Центральної Ради з військовою адміністрацією. Гетьманський переворот. П.Скоропадський. Зовнішня і внутрішня політика Української Держави. Гетьманський режим і українські політичні партії. Селянське повстання 1918 р. проти режиму гетьманського уряду і окупаційної німецько-австрійської армії. Анулювання РСФРР Брестського договору та наслідки цього акту для України. Директорія УНР. Утворення Директорії та її політичний курс. В.Винниченко. С.Петлюра. Трудовий конгрес. Висадка десанту Антанти на Півдні. Активізація військових дій більшовицької Росії проти УНР. Поразка Директорії. Західноукраїнська Народна Республіка. Проголошення ЗУНР. Формування законодавчої і виконавчої влади. Злука УНР і ЗУНР. Створення УГА. Військові дії проти Польщі. Відхід військ УГА за Збруч. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Формування та політика радянського уряду в 1919 р. Х.Раковський. Політичний курс більшовиків. Політика „воєнного комунізму". Селянські виступи. Політичні партії. Наступ на Україну білогвардійських військ генерала Денікіна. Поразка військ УНР і УГА. Денікінський режим. Партизанський рух на Україні. Боротьба радянських військ проти Денікіна і його поразка. Відновлення влади більшовиків на Україні на початку 1920 р. Всеукрревком. Вибори до Рад. Відносини з Радянською Росією. Продовження політики „воєнного комунізму" в економіці і суспільному житті. Діяльність

КП(б)У, УКП(б), УКП. Війна Радянської Росії з Польщею та Україна. Варшавська угода між УНР та Польщею. Наступ польських військ. Польський режим. Контрнаступ радянських військ. Ризький мирний договір. Припинення боротьби регулярних військ УНР. Розгром військ Врангеля і махновців. Терор в Криму. Чинники розвитку культури в 1917-1920 рр. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Загальноосвітня школа за Центральної Ради, Української Держави П.Скоропадського. Стан науки. Відкриття Української Академії Наук (УАН) і Національних університетів. Освітня політика більшовиків. Визначні українські письменники. Театральне, музичне, хорове мистецтво. Ставлення більшовиків до старовини.

Тема 9. Україна напередодні та в роки Другої світової війни. Конституція СРСР - 1936 р. Конституція УРСР - 1937 р. Великий терор. Судові процеси. Шахтинська справа. „Спілка визволення України". Масові репресії та їх жертви. Українська карта в політиці великих держав напередодні Другої світової війни. Пакт Ріббентропа-Молотова. Таємний протокол. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної Армії в Західну Україну. Включення західноукраїнських земель, Північної Буковини, Південної Бессарабії до складу УРСР. Радянізація західноукраїнських територій. Репресії тоталітарного режиму та опір йому. Радянсько-німецька війна. Початок війни. Причини катастрофи. Оборонні бої влітку-восени 1941 р. Відновлення української держави. Поразка радянських військ. Окупаційний режим. План „Ост". Геноцид. Розгортання руху опору в Україні та його течії: радянське підпілля і партизанський рух; оунівське підпілля. Створення Української повстанської армії. Україна в 1943 р. Перемога Червоної Армії під Сталінградом і початок вигнання окупантів з України. Курська битва. Падіння „Східного Валу". Діяльність радянського підпілля і партизанських загонів. УПА, її політична еволюція. Стосунки між польськими і радянськими партизанами, УПА і Армією Людовою. Героїчна праця українців в тилу. Україна на завершальному етапі війни - 1944-1945 рр. Січнево-лютневий наступ 1944 р. Корсунь-Шевченківська битва. Весняний наступ українських фронтів. Завершення вигнання окупантів з України. ОУН, УПА на

завершальному етапі війни. Проблема кордонів. Завершення Другої світової війни. Відновлення Радянської влади на Україні. Розширення прав Радянської України. День Перемоги. Становище в західних областях. Українці у війні. Втрати України у війні. Культурне життя в роки війни.

Тема 10. УРСР та утвердження незалежної української держави. Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945 - на початку 50-х років. УРСР у перші повоєнні роки. Народне господарство. Особливості відбудови промисловості. Післявоєнне село. Політичне життя - „Жданівщина“. Голод 1946-1947 рр. Його причини, масштаби і наслідки. Індустріалізація та колективізація в західних областях. Доля української греко-католицької церкви. Депортація українців. Операція „Вісла“. Репресії. Боротьба ОУН та УПА. Україна на початку 50-х рр.. Внутрішньополітичне становище України після смерті Й.Сталіна. Десталінізація. Входження Криму до складу УРСР. Суспільно-політичне життя й політична боротьба. XX з'їзд КПРС і Україна. Початок політичних реабілітацій. Масштаби демократизації державного життя. Розширення повноважень України у складі СРСР. М.Хрущов. Ставлення в суспільстві до діяльності М.Хрущова. Л.Брежнєв. Стан економіки в Україні. Економічне реформування. Раднаргоди і їх вплив на економічний розвиток України. Аграрна політика. Рівень життя населення. Стан продовольчого і товарного забезпечення. Культура і духовне життя. Ідеологізація культурного життя. Посилення русифікації. Лібералізація культурного життя. „Відлига“ в українській літературі. Шістдесятники. В.Симоненко, Л.Костенко, З.Сверстюк, І.Світличний, І.Драч та ін. Національно-визвольний рух в Україні. Українська робітничо-селянська спілка. Л.Лук'яненко, І.Кандиба. Праця І.Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація“. Політична опозиція. Програмні та організаційні засади руху опору, його течії і концептуальні погляди. Державницькі ідеали. Система репресій. Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні. Ідеологічні орієнтири партійно-державного керівництва та їх ілюзорність. Криза партійно-державного керівництва. Зростання всевладдя Комуністичної партії. Дві лінії в українському партійно-державному керівництві: націонал-комуністична і

проімперська.. П.Шелест. В.Щербицький. Політико-правовий статус України у складі СРСР. Конституція 1978 р. Стан економіки України та визрівання економічної кризи. Спроби реформування економіки в другій половині 60-х років ХХ ст. Особливості індустріального розвитку УРСР. Визрівання економічної кризи. Деструктивні процеси на селі. Етносоціальні процеси. Рівень життя трудящих. Здобутки і проблеми розвитку соціальної сфери. Опозиційний рух. Причини його активізації. В.Стус, М.Руденко, О.Тихий, М.Литвин, В.Марченко. Погром 1972-1973 рр. Позасудові переслідування. Утворення УГС та її діяльність. Розгром УГГ. Культура і духовне життя. Освіта. Русифікація. Середня спеціальна школа та вища. Становище науки. Розвиток літератури. Репресії щодо письменників. Мистецтво. Наступ тоталітаризму на українську культуру. Перебудова в СРСР і Україна. М.Горбачов. Початок перебудови. Поглиблення перебудовчих процесів та падіння авторитету компартії України. Руйнування ідеологічних догм. Виборчі компанії 1989-1990 рр. Боротьба в парламенті. Чорнобильська трагедія. Погіршення економічної ситуації. Наростання економічної кризи. Провал політики прискорення. Причини невдач реформування економіки. Фінансове становище. Рівень життя народу. Криза соціальної сфери та екології. Провал радикальної „економічної реформи. Розгортання національно- визвольного руху в Україні. Загострення національного питання в СРСР. Активізація національного руху. Формування національних громадських організацій і об'єднань. Розгортання робітничого руху. Шахтарський страйк 1989 р. Виникнення нових політичних партій. Формування Народного Руху України. Спроби політичних реформ і зростання активності українського суспільства. Реформи політичної системи СРСР. Гласність та лібералізація. Політичні зміни в Україні. Зростання народної ініціативи. Мітинги та демонстрації. Формування багатопартійної системи. Розклад Компартії України. Загострення політичної боротьби. Друга сесія Верховної Ради. Опір демократичним перетворенням. Демплатформа. Декларація про державний суверенітет - 16 липня 1990р. Провал спроб збереження федерації радянських республік. Суспільно-політичні процеси в

першій половині 1991 р. Спроби державного перевороту в СРСР 19 серпня 1991 р. ДКН і Україна. Проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Референдум 1 грудня 1991 р. Вибори Президента України. Розпад СРСР. Початок державотворчих процесів. Об'єктивна необхідність державотворення. Особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Л.Кравчук - Президент України. Запровадження атрибутів державності. Формування місцевих органів влади і самоврядування. Проблеми розбудови української державності. Дострокові вибори в 1994 р. Президента та Верховної Ради України. Державотворчі процеси в Україні - 1994-2005 рр. Вибори 1994 р. - Л.Кучма - Президент України. Діяльність нового складу Верховної Ради. Вибори до Верховної Ради 1998 р. Президентські вибори 1999 р. Л.Кучма - Президент. Формування більшості у Верховній Раді - 2000 р. Вибори до Верховної Ради 2002 р. Вибори Президента України 2004 р. Політичні сили напередодні виборів до Верховної Ради 2006 р. Конституційний процес в Україні. Конституційний процес в кінці 80-х - першій половині 90-х рр.: здобутки, проблеми. Конституційний договір 1995р. Прийняття Конституції України (1996 р.). Зміни і доповнення до Конституції прийняті Верховною Радою 2004 р. (повинні набрати чинності - вересень 2005 р. - січень 2006 р.). Україна за часів президентства В. Януковича. Євромайдан 2013. Революція 2013-2014 рр. Анексія Криму. Початок російсько-української війни. Економічне життя України в першій половині 90-х років. Спроби реформування економіки та причини їх невдач. Гальмування ринкових реформ. Економічна катастрофа. Страйкова боротьба. Роздержавлення, приватизація та фінансова система. Сучасний стан, проблеми економіки та пошук шляхів їх розв'язання. Основні тенденції розвитку економіки в другій половині 90-х років на сучасному етапі. Фінансова та мікроекономічна стабілізація. Суперечності здійснення аграрної реформи. Проблеми, прорахунки у реформуванні економіки. Пошуки шляхів, їх розв'язання. Етносоціальні процеси та рівень життя населення. Демографічні зміни. Падіння рівня життя населення. Соціальна диференціація суспільства. Міжнаціональні відносини. Етнічні меншини. Духовне розкріпачення і

початок національного відродження. Релігійне життя. Культура та духовність. Загальнокультурний процес. Освіта і наука. Преса і книговидавнича справа. Кіно, телебачення, радіо, театр. Фізична культура, спорт. Церковні відносини.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин														
	Форма навчання: денна					Форма навчання: дистанційна					Форма навчання: заочна				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота		самостійна робота	лекції	практичні	лабораторні		індивідуальна робота	самостійна робота	лекції	практичні
Модуль 1															
Тема 1. Вступ. Предмет, завдання, значення історії України, її періодизація	4	2			2	4	2			2	9	1			8
Тема 2. Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України.	8	2	2		4	8	2	2		4	9	1			8
Тема 3. Київська Русь та Галицько-Волинська Держава	9	2	2		5	9	2	2		5	9	1			8
Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV - перша половина XVI ст.).	9	2	2		5	9	2	2		5	9	1			8
Тема 5. Виникнення українського козацтва. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу	11	2	4		5	11	2	4		5	9	1			8
Модульна контрольна робота	41	10	10		21	41	10	10		21	45	5			40
Разом за модуль	41	10	10		21	41	10	10		21	45	5			40
Модуль 2															
Тема 6. Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність	11	4	2		5	11	4	2		5	9	1			8
Тема 7. Українські землі у складі Російської імперії. Наприкінці XVIII - XIX ст	9	2	2		5	9	2	2		5	9	1			8
Тема 8. Національно-визвольні змагання 1917-1921 рр.	9	2	2		5	9	2	2		5	9	1			8

Тема 9. Україна напередодні та в роки Другої світової війни.	11	4	2			5	11	4	2			5	9	1				8
Тема 10. УРСР та утвердження незалежної української держави	9	2	2			5	9	2	2			5	9	1				8
Модульна контрольна робота	49	14	10			25	49	14	10			25	45	5				40
Разом за модуль	49	14	10			25	49	14	10			25	45	5				40
Разом за семестр	90	24	20			46	90	24	20			46	90	10				80

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	2	
2	Культура Київської Русі	2	
3	Виникнення і розвиток українського козацтва	2	
4	Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького	2	
5	Скасування кріпосного права. Буржуазні реформи 60-70-х рр. XIX ст. Та їх проведення в Україні	2	
6	Українські землі у складі австрійської (австро- угорської) імперії (XIX - поч. XX ст.)	2	
7	Національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.)	2	
8	Українські землі у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)	2	
9	Україна напередодні та в роки другої світової.	2	
10	Утвердження та становлення української держави.	2	
	Всього за семестр	20	

6.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ. Предмет, завдання, значення історії України, її періодизація	2	8
2	Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	4	8
3	Київська Русь та Галицько-Волинська держава	5	8
4	Українські землі під владою іноземних держав (друга половина XIV - перша половина XVI ст.)	5	8
5	Виникнення українського козацтва. Наростання національно- визвольної боротьби українського	5	8

	народу		
6	Національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Поділ Гетьманщини, продовження боротьби за незалежність	5	8
7	Українські землі у складі Російської імперії. Наприкінці XVIII - XIX ст.	5	8
8	Національно-визвольні змагання 1917-1921 рр.	5	8
9	Україна напередодні та в роки Другої світової війни	5	8
10	УРСР та утвердження незалежної української держави	5	8
	Всього за семестр	46	80

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний проектор.

Обладнання: персональні комп'ютери, ноутбуки.

Програмне забезпечення: Microsoft Office, сервіс Google Meet, дистанційна платформа Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Вегеш М., Міщанин В., Палінчак М. Політична історія Закарпаття крізь призму українського державотворення. 1918-1950. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 834 с.;
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. К., 2019. – 656 с.;
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. – Київ: Портал, 2021. – 408 с.;
4. Історія Криму та кримськотатарського народу. Навчальний посібник. / Бекірова Г., Іванець А., Тищенко Ю., Громенко С., Аблаєв Б. – К.: «Кримська родина»; «Майстер книга», 2020. – 200 с.;

5. Сокирко О. Козацький Марс: Держава та військо Козацького Гетьманату в добу Мілітарної революції, 1648-1764. – Київ: Темпора, 2023. – 912 с.;
6. Федака С. Історія України. – Т. 3. Скіфо-сарматська доба. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2020 – 231 с.;
7. Федака С. Історія України. – Т. 5. Київська Русь і Великий Степ. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2021 – 231 с.;
8. Федака С. Історія України. – Т. 6. Руські князівства, Дешт-і-Кипчак і прилеглі землі. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2021 – 231 с.;
9. Федака С. Історія України. – Т. 7. Ординсько-Литовська доба 1242-1492. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2021 – 231 с.;
10. Федака С. Історія України. – Т. 8. Козацько-шляхетська доба 1492-1648. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2022 – 231 с.;
11. Федака С. Історія України. – Т. 9. Гетьманська доба 1648-1764. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2022 – 231 с.;
12. Федака С. Історія України. – Т. 10. Імперська доба 1764-1914. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2022 – 231 с.;
13. Федака С. Історія України. – Т. 11. Перша світова війна та Українські визвольні змагання 1914-1923. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2023 – 231 с.;
14. Федака С. Історія України. – Т. 13. Друга світова війна: передумови, перебіг подій, відлучення, 1938-1954. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2023 – 231 с.;
15. Федака С. Історія України. – Т. 14. Атомна доба 1945-1986. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2024 – 231 с.;
16. Федака С. Історія України. – Т. 15. Унезалежнення 1986-1991. – Ужгород: Рік-У, 2024 – 231 с.;
17. Федака С. Історія України. – Т. 16. Розбудова держави 1996-2024. – Ужгород: ТИМРАНИ, 2024 – 231 с.;

Допоміжна література

1. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.Ю. Павлова [та ін.]. К.: Центр учбової літератури, 2013. – 343 с.;

2. Калакура Я., Рафальський О., Юрій М. Українська культура: цивілізаційний вимір. – К.: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.;
3. Крим від античності до сьогодення: Історичні студії / Відп. Руд. В.Смолій. – К.: Інститут історії України, 2014. – 708 с.;
4. Кульчицький С., Якубова Л. Триста років самотності: український Донбас у пошуках смислів і Батьківщини. – К.: ТОВ «Видавництво "Кліо"», 2016. – 720 с.;
5. Магочій П.-Р. Україна: Історія її земель та народів. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с. + XXII с.;
6. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. – Х., 2016. – 496 с.;
7. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – Київ: Генеза, 1997. – 380 с.
8. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Київ: Генеза, 2006. – 584 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Грушевський М. Історія України-Руси в 10 томах / Михайло Грушевський. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/index.html> (дата звернення 06.09.2024).
2. Закович М. Культурологія: українська та зарубіжна культура. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm (дата звернення 06.09.2024);
3. ІЗБОРНИК. Історія України IX—XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації: [сайт]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/index.html> (дата звернення 06.09.2022);
4. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним. — (пер. Б. Шавлов, О. Литоміна, В. Жбанков): Київ: Laurus, 2018. - Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Timothy_David_Snyder/Kryvavi_zemli_Yevropa_po_mizh_Hitlerom_ta_Staliny.pdf?;

5. Україна. Історія великого народу [сайт] Режим доступу:
<http://www.litopys.com.ua/> (дата звернення 06.09.2024).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024 / 2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2024 р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 ____ / 20 ____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)